



Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto

## LAUSUNTO 7.3.2017

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

### **Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry lausuu kunnioittavasti opetus- ja kulttuuriministeriölle**

#### **Lausunnon keskeinen sisältö**

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta.

SAKKI ry pitää lukiolain uudistusta tervetulleena ja pääasiassa kannattaa lakiehdotuksessa esitettyjä muutoksia verrattuna nykyiseen lakiin. SAKKI haluaa kuitenkin nostaa esiin muutaman huomion liittyen lakiesitykseen.

#### **Yhteistyön lisääminen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen välillä**

Lakiesityksen keskeisissä ehdotuksissa on nostettu yhdeksi tavoitteeksi yhteistyövelvoitteen kasvattaminen muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Lakiesityksessä painopiste on erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämisessä, mutta esityksessä mainitaan myös yhteistyön lisääminen ammatillisen koulutuksen sekä vapaan sivistystyön kanssa. Yhteistyön lisääminen korkeakoulujen kanssa on kannatettava ja sama ajatus oli myös uudessa laissa ammatillisesta koulutuksesta.

SAKKI ry olisi toivonut esitykseen myös tarkempaa kirjausta yhteistyövelvoitteen kasvattamisesta lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten välillä. Olemme toivoneet jo pitkään, että lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten välistä yhteistyötä tiivistettäisiin nykyisestä. Esimerkiksi ammattilukio-mallin laajentaminen, kaksoistutkinnon

suorittamisen helpottaminen sekä yhteistyö kielten opetuksessa olisivat sellaisia alueita, joissa yhteistyötä voitaisiin nykyisestä kasvattaa. Yhteistyön lisäämisen edellytyksenä on kuitenkin se, että rahoitusmallia muutetaan yhteistyöhön kannustavaksi.

## **Oppilaitoksen ohjausvelvollisuus valmistumisen jälkeen**

Lakiesityksen 25 § kolmannessa ja neljännessä momentissa esitetään, että:

*“Opiskelijalla, jonka opiskeluoikeus lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättyvässä tai joka on ilmoittanut eroamisestaan, on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa.*

*Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella henkilöllä, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjausta antaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa oppimäärä on suoritettu.”*

Esityksessä esitetään, että oppilaitokselle tulee velvoite tarjota urasuunnitteluun ja opintoihin liittyvää ohjausta lukiokoulutuksen keskeyttäneelle opiskelijalle sekä lukion suorittaneelle opiskelijoille jopa vuoden ajaksi valmistumisen jälkeen. Esitys itsessään on hyvä, sillä ohjauksen lisääminen auttaa sekä opinnot keskeyttävien että seuraavalle asteelle hakevien opiskelijoiden asemaa ja kykyä hakeutua heille oikealle alalle.

Uudessa laissa ammatillisesta koulutuksesta ei ole säädetty tämän lakiesityksen tapaan ohjausvelvoitetta oppilaitoksille tilanteessa, jossa opiskelija keskeyttää opinnot tai valmistuu ammatilliseen tutkintoon. Ammatillisessa koulutuksessa urasuunnittelusta säädetään lähinnä valtioneuvoston asetuksen (673/2017) henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS) käsittelevässä 9 § . Tässä pykälässä koulutuksen järjestäjä veloitetaan tekemään urasuunnitelma opiskelijalle osana HOKSia, mutta suunnitelman seuranta ei määritellä sen tarkemmin eikä ohjausvelvoite ulotu opintojen päättymisen jälkeiseen aikaan.

SAKKIn mielestä ohjausvelvoitteen ulottaminen opintojen päättymisen jälkeiseen aikaan on perusteltu esitys ja auttaa nivelvaiheessa ilman opiskelua tai työpaikkaa jääviä nuoria. Ohjausvelvoitteen tulisi kuitenkin koskea koko toista astetta, lukiokoulutuksen lisäksi siis myös ammatillisia oppilaitoksia.

## **Yhtenevät säädökset erityisopetuksen ammatillisen koulutuksen ja lukion välillä**

Lakiluonnoksessa esitetään oppimisen ja opiskelun tuen kirjaamista lukiolakiin. Tämä uudistus on SAKKIn mielestä perusteltu, sillä aikaisemmin lukiolaisissa ei ole ollut säädetty mitään tukea esimerkiksi oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille. On hyvä, jos oppimisvaikeuksista kärsivien opiskelijoiden asema lukio-opetuksesta paranee lakisäätöjen tuen myötä.

SAKKI ry haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota tapaan, jolla erityisopetuksesta säädetään sekä ammatillisessa koulutuksessa että esityksessä lukiolaiksi. Uudessa ammatillisen koulutuksen laissa (531/2017) opiskelijan oikeus erityisopetukseen on kirjattu pykälässä erityisestä tuesta (64 §) sekä vaativasta erityisestä tuesta (65 §). Vaativa erityinen tuki koskee lähinnä erityisammattioppilaitoksissa tarjottavaa erityisopetusta, mutta pykälässä

64 kuvattu erityinen tuki rinnastuu hyvin tässä esityksessä kuvattuun lukiolakiin esitettyyn oppimisen tukeen (esityksen 28 §).

SAKKI ry katsoo, että erityisopetuksesta tulisi säätää yhtäläisillä säädöksillä ammatillisessa koulutuksessa sekä lukioissa. Lakiesityksen perusteluissa esitetään seuraavasti:

*“Erityiseen tukeen liittyy sekä perusopetuksessa että ammatillisessa koulutuksessa laissa säännelty päätöksenteko- sekä oikaisu- ja muutoksenhakumenettely. Koska esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi erityisestä tuesta, vaan oppimisen tukea annettaisiin tarpeen mukaan, ei myöskään säädettäisi päätöksentekoa koskevista menettelyistä.” (s. 29)*

Esityksen oppimisen tuki on siis ammatillisen koulutuksen erityiseen tukeen verrattuna tarveharkintaisempi ja tilannekohtaisempi, ja se jättää tuen tarpeessa olevan opiskelijan oikeusturvan heikommalle tasolle. Ongelmallisen lukion ja ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen kirjauksen välille aiheuttaa esimerkiksi kaksoistutkinnon suorittaminen. Kaksoistutkintoa suorittava opiskelija voi olla ammatillisen koulutuksen HOKSissa oikeutettu erityiseen tukeen, mutta lukio-opinnoissa uusi kirjaus ei takaa oppimisen tukea samalla varmuudella. Olisikin selkeämpää, jos säädökset olisivat tässä kohdin mahdollisimman yhtenevät koko toisen asteen koulutuksessa.

Lisäksi SAKKI haluaa kiinnittää erityistä huomiota erityisopetus-sanan käyttöön sekä ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta koskevassa lainsäädännössä. Esitetyssä lukiolaissa puhutaan tuetun opetuksen kohdalla eksplisiittisesti erityisopetuksesta, kun taas ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä erityisen tuen ja vaativan erityisen tuen kohdalla erityisopetus on jäänyt kokonaan pois lainsäädännöstä. Olisikin suotavaa, että myös ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön palautettaisiin lukiolain käsittelyn yhteydessä maininta erityisopetuksesta.

### **Opintopisteiden ja osaamispisteiden yhteismitallisuus**

Lakiesityksessä esitetään lukiokoulutuksen muodostuvan jatkossa kurssien sijaan opintopisteistä. Koulutuksen muuttaminen korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tapaan pisteisiin perustuvaksi on perusteltu ratkaisu koulutusten yhteistyön ja yhteismitallisuuden edistämiseksi. SAKKI ry olisi kuitenkin toivonut, että lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne rakentuisi samanlaisista kokonaisuuksista eli joko opinto- tai osaamispisteistä.

### **Ylioppilaskokeiden rajoitukseton uusintamahdollisuus**

SAKKI haluaa lopuksi kiinnittää huomiota esitettyyn mahdollisuuteen uusien ylioppilaskokeita rajoittamattomasti. Esitys ylioppilaskokeiden rajoittamattomasta uusimismahdollisuudesta kumpuaa uudistuvista korkeakoulujen opiskelijavalintamalleista, joissa toisen asteen tutkinto on tulossa pääasialliseksi valintoja määrittäväksi tekijäksi. Rajoittamaton uusimismahdollisuus on lähtökohtaisesti hyvä ajatus, sillä se antaa opiskelijalle mahdollisuuden korottaa arvosanoja korkeakouluvalintoja silmällä pitäen ja vähentää siten paineita suoriutua täydellisesti ensimmäisellä kirjoituskerralla.

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistus tulee koskemaan myös ammatillisesta koulutuksesta valmistuneita, ja ainakin ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa ollaan pisteyttämässä ammatilliset tutkinnot valintojen tekemistä varten. Tämä asettaa myös ammatilliset tutkinnot samanlaiseen tilanteeseen kuin ylioppilastutkinnot, eli tutkinnon arvosanojen merkitys kasvaa nykyisestä, kun niiden merkitys korkeakouluvalinnoissa nousee uuteen arvoon.

Uudessa ammatillisen koulutuksen lain 56 § taataan opiskelijalle mahdollisuus opintojen aikana osoittaa osaamisensa uudelleen, jos opiskelijan arvosana on hylätty tai jos opiskelija haluaa korottaa arvosanaansa. Koulutuksen jälkeisestä arvosanojen korottamisesta ei laissa ammatillisesta koulutuksesta säädet, joten arvosanojen korotus valmistumisen jälkeen ei ole mahdollista.

Ylioppilaskokeiden rajatonta uusimismahdollisuutta siis perustellaan tutkinnon uudella roolilla osana korkeakoulujen opiskelijavalintoja. Samalla perusteella tulisi myös ammatillisiin tutkintoihin luoda mekanismi, jolla jo tutkinnon suorittanut voisi korottaa aiempia arvosanojaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön viime vuoden lopulla julkaisemassa Korkeakouluvisiossa tarvitteena on nostaa korkeakoulutettujen määrä 50 prosenttiin ikäluokasta. Tämä tarkoittaa, että myös nykyistä suurempi osa ammatillisen tutkinnon suorittaneista jatkaa korkea-asteen opintoihin. Siksi myös ammattiin opiskeleville olisi hyvä taata mahdollisuus parantaa arvosanojaan opiskelupaikan saavuttamiseksi korkeakoulussa.

JASMINA KHABBAL

Puheenjohtaja

044 7530 581

jasmina.khabbal@sakkiry.fi

ANNA MÄKIPÄÄ

Pääsihteeri

050 3100 570

anna.makipaa@sakkiry.fi

Lisätietoja:

*Samuli Maxenius, koulutuspoliittinen asiantuntija*

*044 7766 048, samuli.maxenius@sakkiry.fi*

## Tiivistelmä SAKKI ry:n lausunnosta:

- SAKKI ry esittää, että lakiluonnoksessa esitettäisiin yhteistyövelvoitteen lisäämistä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten välillä. Esimerkiksi ammattilukio-mallin laajentaminen, kaksoistutkinnon suorittamisen helpottaminen sekä yhteistyö kielten opetuksessa olisivat oivia kohteita yhteistyön lisäämiselle.
- Esitetty lukioiden ohjausvelvoite opinnot keskeyttäneille sekä opinnoista valmistuville on opiskelijoille on hyvä esitys, jolla parannetaan nuorten jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä. Olisi kuitenkin yhdenvertaisuuden nimissä perusteltua säätää samanlainen velvoite koskemaan myös ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, sillä myös ammatillisessa koulutuksessa opintonsa kesken jättävät sekä valmistuvat opiskelijat tarvitsevat ohjausta urasuunnittelussa.
- Erityisopetuksen ulottaminen lakisääteiseksi osaksi lukio-opetusta on tervetullut esitys. SAKKI kuitenkin katsoo, että olisi hyvä jos säädökset koskien erityisopetuksen järjestämistä olisivat mahdollisimman samankaltaiset sekä lukiolaissa että laissa ammatillisesta koulutuksesta. Tällöin selkeytettäisiin esimerkiksi erityisen tuen tarpeessa olevien kaksoistutkintoa suorittavien opiskelijoiden asemaa ja oikeutta erityisopetukseen.
- SAKKI katsoo, että lukiokoulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen rakenteiden tulisi olla yhteismitallisia. Tällä tarkoitamme, että sekä lukiokoulutus että ammatillinen koulutus koostuisivat joko opinto- tai osaamispisteistä.
- Ylioppilastutkintojen rajaton uusimismahdollisuus on korkeakoulujen opiskelijavalintojen muuttumisen myötä hyvä esitys, jotta vähennetään opiskelijoihin kohdistuvaa painetta kirjoitusten osalta. Kuitenkin myös ammatilliset tutkinnot ja niiden arvosanat tulevat osaksi korkeakoulujen opiskelijavalintaa. SAKKI katsoo, että olisi perusteltua pohtia mahdollisuutta, jossa ammatilliseen tutkintoon valmistunut opiskelija voisi korottaa arvosanojaan edistääkseen pääsyään korkeakouluun.